

SAKSFRAMLEGG

Til:
Bibliotekstyret

Møtedato:
29.11.2019

Sak:

Budsjett 2020 - UB

Innstilling til vedtak:

Bibliotekstyret vedtar et budsjett for 2020 for Universitetsbiblioteket (UB) som det framgår av saksframlegget og vedlegg 5-6. Litteraturbudsjettets ramme er 60,8 millioner kroner. Videre budsjetteres med en samlet ramme på 72 millioner kroner til lønns- og øvrige driftskostnader. Dette gir et underskudd på 5,3 millioner kroner, hvorav 3,5 millioner kroner tilskrives ugunstige valutakurser og søkes dekket av UiTs sentrale midler, jf tidligere avtale. Det øvrige underskuddet på 1,8 millioner kroner dekkes av UBs avsetninger. Rekrutteringsmidler og andre øremerkede midler kommer utenom. Bibliotekdirektøren gis fullmakt til å foreta detaljfordeling og mindre omdisponeringer/justeringer.

Vedlegg:

1. Disponeringsskriv for budsjettåret 2020 (ePhorte 2018/4860-16)
2. Intern hovedfordeling – basisbevilgning
3. Brev om prioritering av byggrelaterte saker ved UB (ePhorte 2018/5519-3)
4. Brev om omdisponering av avsetninger (ePhorte 2018/994-8)
5. UBs budsjett og regnskap 2016-2020 (lønn og drift)
6. Litteraturbudsjett 2016-2020

Fakta i saken:

Bevilgning UB 2020 (ref ePhorte 2018/4860-16)	<i>Tall i hele tusen kroner</i>
Generell basisbevilgning 2019 (rev.)	141 535
3 % pris- og lønnsvekstkomp.	4 246
Effektiviseringskrav (ABE-kutt)	-901
Generell basisbevilgning 2019	144 880
<i>Spesiell basisbevilgning</i>	0
Samlet basisbevilgning 2019	144 880

Bibliotekdirektørens vurderinger

Bevilgning 2020

Universitetsstyret vedtok 13. juni fordeling av budsjetttramme for 2020 (S 15/19). Det er lagt til grunn 3 % pris- og lønnsvekstkompensasjon i forhold til bevilgning for 2019, og ABE-kuttet¹ er videreført med 0,6 % av bevilgninga. Fordelinga kan bli endret som følge av endelig bevilgning over statsbudsjettet. Universitetsdirektøren innarbeider eventuelt endringene i en revidert 2020-fordeling over årsskiftet.

Bibliotekdirektøren forholder seg i dette forslaget til universitetsstyrets vedtak i S 15/19 og mottatt disponeringsskriv (vedlegg 1).

Generell basisbevilgning utgjør 144 880 tusen kroner for 2020 (vedlegg 2). Bevilgninga inkluderer bevilgning til internhusleie og litteratur. For UBs del utgjør ABE-kuttet 901 tusen kroner. Se faktaboks.

UB er ikke tildelt spesielle basismidler.

Andre inntekter

Andre driftsinntekter er beregnet til 9 millioner kroner. Disse består i hovedsak av UBs andel av sentralt dekningsbidrag som budsjetteres til nærmere 7 millioner kroner² og inntekter på 2 millioner kroner knyttet til Results deltakelse i interne og eksterne prosjekter. I tillegg kommer en andel på 3,5 millioner kroner til litteraturformål fra avtalen med UNN.³

Endrede forutsetninger (reduisert bevilgning, høyere kostnader)

Internhusleie

Fra og med 2018 har UiT vedtatt at husleiebevilgninga skal dekke 90 % av internhusleia, med areal i 2017 som utgangspunkt. Med tidligere ordning ble 100 % dekket. Endringa medfører en underdekning for UB på ca 3 millioner kroner i året.

I 2018 ble dette løst ved at halvparten ble dekket av UBs avsetninger, og den andre halvparten ved reduserte kostnader. I 2019 dekkes hele kostnaden over ordinært driftsbudsjett. Dette har gitt budsjettunderskudd, som ble vedtatt dekket av UBs avsetninger.

Husleia var 28 millioner kroner i 2018, men økte med hele 2,6 millioner kroner (8 %) til 30,6 millioner kroner i 2019. Bibliotekdirektøren har påpekt at dette må bero på en feil, da normal økning skulle tilsi ca 1 million kroner (2,7 %). Universitetsdirektøren har saken til behandling. Inntil dette er avklart, legger bibliotekdirektøren til grunn at husleia for 2020 blir som i 2018, regulert for generell pris- og lønnsvekst i 2019 og 2020. Da vil husleie for 2020 utgjøre 30 millioner kroner.

UiTs fellestjenester

¹ Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, har medført bevilgningskutt i alle statlige etater, akkumulert kutt år for år

² Sentralt dekningsbidrag er en andel av UiTs samlede eksterne prosjekthinntekter, som trekkes inn til dekning av infrastruktur. Som del av infrastrukturen mottar UB 25 % av disse. For 2018 utgjør dette 5,5 mill kr (ePhorte 2018/1006-1)

³ UNN-avtalen vil gi UB en inntekt på 4,24 mill kr + mva i 2020. Inntekten går dels til litteratur og dels til lønn (innbakt i lønnsbudsjettet)

I samband med effektiviseringsprosjektet ADM2020 innførte UiT i 2019 en rekke administrative fellestjenester. Kostnadene ved de nye tjenestene ble fordelt på enhetene. Basisbevilgningen ble endret i tråd med dette, og medførte 2,4 millioner kroner i reduksjon for UBs del. UBs nettokostnad ved fellestjenestene ble 1,2 millioner kroner (etter fradrag fra kostnadene for 2 årsverk som UB avga til disse tjenestene).

Dyrere litteraturavtaler

I 2018/2019 er det på nasjonalt nivå framforhandlet nye litteraturavtaler med de store, internasjonale forlagene. Avtalene er dyrere enn de gamle avtalene, men inkluderer avtale om at UiTs ansatte kan publisere Open Access i de inkluderte tidsskriftene uten å betale såkalt APC⁴-avgift. Samlet koster de nye avtalene knapt 0,7 millioner kroner mer enn de gamle. Beregninger UB har utført, viser at fakultetene betalte om lag 0,7 millioner kroner i APC-avgifter til forlagene i 2017, nærmere 0,9 millioner kroner i 2018 og 0,5 millioner kroner pr oktober 2019. Dette er midler som fakultetene nå vil spare, men som UB ikke har noen mulighet til å kanalisere inn i litteraturavtalene. I tillegg kommer den sedvanlige høye prisstigningen på mange av avtalene.

Ugunstige valutakurser

Det meste av litteraturen som UB anskaffer, kjøpes fra utlandet. Kostnadene er dermed sårbare for endringer i valutakursene. For tida er valutakursene sterkt i norsk disfavør. Dette får store konsekvenser for litteraturkostnadene. Valutakursenes store betydning for litteraturkostnadene illustreres godt av følgende tall: Dersom snittet av valutakursene for de siste 5 årene legges til grunn, blir kostnadene vel 57 millioner kroner i 2020, mens de blir knapt 63 millioner kroner med kursene pr 19.11.2019⁵ (gitt dagens portefølje).

Bibliotekdirektøren har bedt om et møte med universitetsledelsen for å diskutere situasjonen. Universitetsdirektøren har tidligere signalisert at store økninger i litteraturkostnadene pga valutasvingninger ikke ensidig skal måtte dekkes over UBs ordinære budsjett. Bibliotekdirektøren har forventninger til at dette følges opp i den nåværende situasjonen.

I 2019 har det vært stilt 57,3 millioner kroner til rådighet for litteratur. Kompensert for generell pris- og lønnsvekst på 3 %, vil tilsvarende sum for 2020 utgjøre 59 millioner kroner.

UBs innspill utenfor ramme og til strategiske satsninger

Enhetene inviteres årvisst til å melde inn til universitetsdirektøren forslag til satsninger utenfor ramme og til strategiske satsninger. Med "utenfor ramme" menes satsninger som ligger utenfor enhetens normale budsjettramme, men innenfor UiTs eget budsjett. Man kan også gi innspill til universitetsdirektøren om forslag som UiT kan spille inn til departementet, men UB har ikke hatt innspill i den størrelsesorden.

I tråd med bibliotekstyrets vedtak (BS 10/19) fremmet UB to innspill til budsjett og strategiske satsinger for 2020:

- Renovering av Universitetsbibliotekbygget – kostnader ukjent

⁴ APC – article processing charge

⁵ Kilde: Norges Bank

- Open Access (OA)-fondet – 3 millioner kroner

Det ble ikke avsatt midler til renovering av UB-bygget, men Universitetsdirektøren bekrefter i brev datert 22.9.2019 (vedlegg 3) at det høsten 2019 vil settes i gang prosjektering av dette.

Brevet slår også fast at det i høst/kommende år skal settes i gang prosjektering av magasiner og spesialrom, som UB gjentatte ganger har meldt behov for, men som fortsatt ikke er realisert.

I tråd med avtale om midlertidig omdisponering av avsetninger (vedlegg 4) vil midler som UB selv har satt av til gjennomføring av prosjektene i første omgang bli trukket inn. I samband med den faktiske renoveringen vil det fra universitetsdirektørens side bli stilt midler i tilsvarende omfang til rådighet for Avdeling for bygg og eiendom (BEA), slik at UBs opprinnelige disposisjoner blir fulgt opp.

I innstilling til fordeling av UiTs strategiske fond for 2020 (ePhorte 2019/5337) er det, etter det bibliotekdirektøren erfarer, foreslått bevilgning til Open Access-fondet i tråd med UBs forslag.

Litteraturmidler

Litteraturmidlene er inkludert i den generelle basisbevilgningen. Det innebærer at det er opp til bibliotekstyret å beslutte hvor mye som skal disponeres til dette formålet.

Bibliotekdirektøren har helt siden ABE-kuttet ble innført i 2015, argumentert for å skjerme litteraturmidlene for dette. Dette begrunnes i at litteraturmidlene direkte er knyttet til UiTs faglige virksomhet, som skulle skjermes for administrative kutt. Litteraturmidlene har også blitt skjermet for konsekvensene av endring i internhusleieordningen.

Bibliotekstyret har sluttet seg til denne vurderinga, og litteraturmidlene har blitt videreført i samme omfang som tidligere år – dvs forrige års bevilgning + pris- og lønnsvekst, slik dette har kommet til uttrykk i basisbevilgninga/statsbudsjettet.

Litteraturkostnadene internasjonalt øker imidlertid mer enn den norske pris- og lønnsveksten som legges inn i basisbevilgningen. Kjøpekraften til litteraturmidlene har derfor – med denne modellen – blitt redusert år for år. Bibliotekdirektørens argumenter overfor Universitetsdirektøren om at dette må kompenseres, har ikke ført fram.

UB har imidlertid oppnådd gode avtaler med våre leverandører, slik at porteføljen har kunnet opprettholdes på et noenlunde stabilt og kvalitetsmessig godt nivå.

Videre er det i 2019 vedtatt en endring i merverdiavgiftsreglene⁶, om fritak for merverdiavgift på elektroniske tidsskrifter og bøker. For UB/UiTs del gjelder fritaket kun for e-bokporteføljen, ikke elektroniske tidsskrift. Besparelsen er beregnet til ca 0,3-0,4 millioner kroner, hvilket bidrar til å redusere presset på litteraturbudsjettet noe.

Nå er imidlertid presset på lønns- og driftsmidlene blitt så stort at en slik skjerming av litteraturmidlene mot administrative kutt ikke lenger synes forsvarlig. Inneværende år har en ytterligere faktor gjort seg sterkt gjeldende. Det meste av litteraturen kjøpes fra utlandet, i

⁶ Forskrift om endring i forskrift 15. desember 2009 nr 1540 til merverdiavgiftsloven

utenlandsk valuta, og svak kurs på norske kroner fører nå til ekstra økning av litteraturkostnadene (se foran).

Denne økningen har ikke UB mulighet til å dekke, uten relativt store kutt enten i portefølje eller i bemanning. Universitetsdirektøren har imidlertid tidligere garantert for at underskudd som følge av valutasvingninger skal dekkes inn sentralt. Bibliotekdirektøren vil gå i dialog med universitetsdirektøren om dette når det gjelder 2020-budsjettet. Eventuelt kutt i portefølje vil ikke kunne ha virkning før i 2021.

I det framlagte budsjett har bibliotekdirektøren valgt å budsjettere litteraturkostnadene for 2020 som kostandene for 2019 regulert for forventet prisstigning (5 % på abonnementene, 3,2 % på øvrig litteratur). Dette er den modellen litteraturkostnadene er budsjettert etter de siste årene. Beregnet kostnad for 2020 blir med denne modellen 60,8 millioner kroner. Det foreslås å avsette 53,8 millioner kroner av basisbevilgninga til litteratur. I tillegg kommer 3,5 millioner kroner fra avtalen med UNN. Samlede litteraturmidler blir da 57,3 millioner kroner, noe som gir et budsjettert underskudd på 3,5 millioner kroner.

Bibliotekstyret vedtok i forrige møte, i sak BS 11/19, en ny budsjettmodell for litteratur. Litteraturbudsjettet for 2020 er satt opp i henhold til den nye modellen.

Detaljene i litteraturbudsjettet vises i vedlegg 5.

Bemanning

I lys av de økonomiske utfordringene hadde bibliotekdirektøren til hensikt å legge fram en ny bemanningsplan til dette styremøtet. Det er imidlertid utsatt, blant annet i påvente av at den påviste feilen i husleie (se ovenfor) blir avklart.

Gjeldende bemanningsplan la til grunn at ABE-kuttet skulle vare (opptrappes) til og med 2018. ABE-kuttet har imidlertid vist seg å bli videreført både i 2019 og i 2020, med ytterligere opptopping. I tillegg kommer nå de øvrige endringene som er beskrevet foran.

Bibliotekdirektørens vurdering er at det vil bli vanskelig å oppnå et budsjett i balanse uten reduksjon i bemanning, også dersom litteraturkostnadene holdes utenfor. Dette står delvis i motstrid til den optimismen som ble formidlet i saken som bibliotekstyret behandlet i vår, BS 12/19 Effektivisering, ADM2020 og bemanning.⁷ Videreført ABE-kutt og ugunstige valutakurser har medført en endret økonomisk situasjon. En ser derfor for seg at det må legges en plan for (ytterligere) reduksjon i bemanning.

Som tidligere rapportert, nærmer flere av UBs ansatte seg pensjonsalder. Dersom pensjonering ved fylte 67 år legges til grunn, vil 14 årsverk bli vakante i perioden 2020-2024. Dette gir en viss frihet i bemanningsspørsmålet.

Tabellen nedenfor viser årsverk i 2020 og UBs bemanningsplan 2020:

⁷ Arkivreferanse ePhorte 2017/3150-5

Bemanning	Stab	Avd. for publ.tj.	Avd. for samlinger	Result	Sum
Prognose årsverk 2020	5,8	57,1	21,9	16,9	101,7 ⁸
Bem.pl. 2020	6,2	58,8	20,4	17,3	102,7

I tillegg kommer UBs 3⁹ stipendiater, som finansieres av egen bevilgning.

Lønnskostnader

Netto lønnskostnader for 2020 er beregnet til 67 millioner kroner for de 101,7 årsverkene omtalt ovenfor. Da er sykepengerefusjoner budsjettet inn i erfaringsbasert omfang, 3,5 årsverk, samt lønnsmidler/-refusjoner fra UNN- og NAV-avtaler tilsvarende 2,7 årsverk.

Driftskostnader utenom lønn

UiTs standardsats for driftsmidler per stilling er 50 tusen kroner. Basert på denne satsen og vel 100 årsverk er det avsatt 5 millioner kroner til drift utenom lønn.

Underskudd

Bibliotekdirektøren ser små muligheter til å kompensere svikten i inntekter og de økte kostnadene ved økte egengenererte inntekter. Derfor legges det også for 2020 fram et underskuddsbudsjett.

Oppsummert skyldes underskuddet følgende forhold:

- Ny husleieordning 3 millioner kroner
- UiTs fellestjenester 1,2 millioner kroner
- Nye litteraturavtaler 0,7 millioner kroner
- Ugunstige valutakurser 3,5 millioner kroner (usikker)
- ABE-kuttet videreført 1,5 millioner kroner (2019+2020)

Samlet underskudd er for 2020 budsjettet til 5,3 millioner kroner, fordelt med 3,5 millioner kroner på litteratur og 1,8 millioner kroner på lønn og annen drift.

Valutakursenes konsekvenser for litteraturkostnadene er en sak for seg – bibliotekdirektøren er i dialog med universitetsdirektøren om dette, se foran. UB har fortsatt avsetninger som kan dekke det øvrige driftsunderskuddet. Men fra 2021 er det nødvendig å justere driften slik at budsjettet balanserer.

Avsetningene

UB hadde ved inngangen av 2019 knapt 23 millioner kroner i avsetninger, hvorav om lag halvparten knyttet til øremerkede tiltak. I revidert budsjett for 2019 vedtok bibliotekstyret å disponere 4,9 millioner kroner til dekning av driftsmessig underskudd i 2019, samt 2,6 millioner

⁸ Engasjement i prosjekter forutsatt finansiert av avsetningene er ikke inkludert her

⁹ I tillegg kommer 1 stipendiat som for tida har permisjon

kroner til særskilte prosjekter og investeringer. Ved utgangen av 2019 skulle det da gjenstå 15,5 millioner kroner.

Pga departementets krav om å begrense avsetningene, var det viktig for UiT å få realisert flere store prosjekter og investeringer i 2019. Universitetsdirektøren har derfor inngått avtale med enkelte enheter om midlertidig omdisponering av enhetenes avsetninger. For UBs del er 10 millioner kroner omdisponert, jf vedlegg 4.

Etter dette vil UBs avsetninger ved utgangen av 2019 være redusert til 5,5 millioner kroner (prognose). Dette vil være øremerkede midler. Bibliotekdirektøren vil, når regnskapet for 2019 foreligger, foreta en grundig gjennomgang av status for de øremerkede tiltakene med henblikk på å frigi/omdisponere midler.

Langtidsbudsjettering

Bibliotekdirektøren ser behov for mer langsiktig budsjettering enn for ett år av gangen, ikke minst har avsetningsproblematikken vist dette. Til en viss grad har UB allerede gjort dette, når en har sammenholdt økonomisk evne og bemanning i et flerårig perspektiv, jf sakene om bemanning. UiT arbeider med å innføre langtidsbudsjettering i økonomisystemet. Bibliotekdirektøren ser fram til at dette blir implementert.

Fordeling av bevilgning

Det anbefales at bibliotekdirektøren gis fullmakt til å foreta fordeling av bevilgninga, i tråd med føringene i saksframlegget.

Budsjett rekrutteringsstilling og andre øremerkede tiltak

Budsjett for rekrutteringsstillingene (stipendiatstillingene) og andre øremerkede tiltak legges fram for bibliotekstyret i et seinere møte.

Johanne Raade
bibliotekdirektør
–
johanne.raade@uit.no
77 64 51 21

Marianne Foss
assisterende bibliotekdirektør
–
marianne.foss@uit.no
77 64 57 21

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur